

عوامل مؤثر در پذیرش صیفی‌کاران شهرستان شوشتر در زمینه مدیریت تلفیقی آفات

مریم شوشتری

دانش‌آموخته رشته مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر، شوشتر، ایران

احمد رضا عمانی*

استادیار رشته مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر، شوشتر، ایران

تاریخ دریافت: ۹۰/۰۷/۵ تاریخ پذیرش: ۹۰/۱۱/۱۱

چکیده

هدف از این تحقیق تحلیل رفتار پذیرش صیفی‌کاران شهرستان شوشتر در زمینه مدیریت تلفیقی آفات بوده است. صیفی‌کاران این شهرستان با جمعیت ۱۱۰۰ نفر به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شدند. بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۲۸۵ نفر به‌عنوان نمونه مورد بررسی تعیین گردیدند. بر اساس مشخصات جامعه روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شد و پس از تأیید روایی ابزار تحقیق از طریق پانل متخصصان، به‌منظور تعیین پایایی از ضریب کرونیباخ آلفا استفاده شد که ضریب حاصل برای تمام بخش‌های پرسش‌نامه بالای ۰/۷ محاسبه گردید. تحقیق حاضر از نوع کاربردی و از لحاظ روش تحقیق توصیفی، همبستگی و تحلیلی از نوع علی، ارتباطی است. طبق نتایج حاصل از تحقیق از نظر سطح پذیرش مدیریت تلفیقی آفات ۳۲/۳ درصد از صیفی‌کاران با فراوانی ۹۲ نفر به میزان کم، مدیریت تلفیقی آفات را پذیرفتند. همچنین یافته‌های تحقیق نشان داد که بین سطح تحصیلات، درآمد محصول، کل زمین تحت مالکیت، مقدار زمین آبی، مقدار زمین دیم، سطح مکانیزاسیون، منزلت اجتماعی و میزان دسترسی به کانال‌های ارتباطی با سطح رفتار پذیرش صیفی‌کاران در سطح ۰/۰۱ رابطه مثبت و معنی‌داری به دست آمد. علاوه بر این، نتایج حاصل از رگرسیون به شیوه گام‌به‌گام نشان داد که متغیرهای منزلت اجتماعی، سن و به‌طور تعاملی توانایی تبیین ۵۲/۱ درصد ($R^2 = 0/521$) درصد تغییرات متغیر وابسته را دارا بوده است.

واژه‌های کلیدی: کشاورزی پایدار، پذیرش، مدیریت تلفیقی آفات، صیفی‌کاران، شهرستان شوشتر.

* نویسنده مسوول مکاتبات. a.omani@iau-shoushtar.ac.ir

مقدمه

در سال‌های اخیر، نگرانی‌هایی در سطح جهانی با عواقب و اثرات منفی برخی فعالیت‌های کشاورزی بر محیط‌زیست و جامعه حاکم شده است که این مرحله در مرحله‌گذار از کشاورزی سنتی به کشاورزی صنعتی نمود عینی به خود گرفته است (سلمان‌زاده، ۱۳۷۰). در واقع سیاست‌های توسعه کشاورزی در تأکید بر نهاده‌های خارجی به عنوان وسیله‌های برای افزایش محصولات کشاورزی، باعث رشد قابل ملاحظه استفاده از آفت‌کش‌ها، کودهای غیرآلی و غیره شده است (افشاری‌آزاد و توکلی، ۱۳۸۷). چنین نظام کشاورزی، با تکیه بر مصرف بی‌رویه سموم و کودهای شیمیایی و تأکید بیش‌ازحد بر افزایش تولیدات، ضمن برهم زدن توازن و تعادل اکوسیستم‌های زراعی و طبیعی و کاهش حاصل‌خیزی خاک موجب شد تا در دو دهه اخیر تأکید بر به‌کارگیری روش‌های کشاورزی پایدار شود (لامپکن، ۱۳۷۶). به این ترتیب کشاورزی پایدار به عنوان رهیافتی جهت بهبود محیط‌زیست و استفاده بهینه از منابع موجود در تأمین نیازهای غذایی انسان و ارتقاء کیفیت زندگی کشاورزان و جوامع بشری مطرح شد (دین‌پناه و زمانی، ۱۳۸۲). بنابراین مدیریت تلفیقی آفات یک نظام حفاظت از محصول می‌باشد، که به بهترین صورت ممکن، با مقتضیات توسعه پایدار و کشاورزی پایدار هماهنگی و هم‌خوانی دارد. حفاظت محیط‌زیست، از طریق بهره‌گیری از روش‌های مناسب برای خاک منطقه و منطبق با شرایط اقلیمی و اقتصادی مدنظر قرار می‌دهد (مکلشی و طالبی، ۱۳۷۶). مدیریت تلفیقی آفات یکی از فناوری‌های مناسبی است که فعالیت‌های زیست محیطی را در نظر دارد و نوعی

رهیافت اکولوژیکی است که می‌تواند زمینه مناسبی برای حفظ گیاهان فراهم کند؛ در حقیقت تکمیل‌کننده مفهوم کنترل آفات است که بر کل نظام اکولوژیکی متکی است. (عمانی، ۱۳۷۹). نیک‌نامی (۱۳۷۸)، در پژوهش‌خود با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش به‌کارگیری زنبور تریکوگراما در کنترل کرم ساقه‌خوار برنج توسط شالیکاران شهرستان آمل به این نتایج دست یافت که بین گوش دادن به برنامه‌های کشاورزی رادیو، دیدن برنامه‌های کشاورزی تلویزیون، مقدار زمین زیر کشت برنج، گران شدن قیمت سموم شیمیایی، توصیه‌ی اعضای خانواده با پذیرش به‌کارگیری زنبور تریکوگراما رابطه معنی‌داری وجود ندارد. همچنین بین سن شالی‌کاران، سابقه شالی‌کاری و پذیرش به‌کارگیری زنبور تریکوگراما همبستگی منفی وجود دارد. از سوی دیگر نتیجه گرفت که بین متغیرهای مستقل میزان تحصیلات، وضعیت تملک اراضی، دسترسی آسان به زنبور تریکوگراما، ارزان بودن هزینه مبارزه بیولوژیک، مشکل بودن سمپاشی، ارتباط با مددکاران، دنباله‌روی از سایر شالی‌کاران و پذیرش به‌کارگیری زنبور تریکوگراما همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. ایشان نیز نتیجه‌گرفتند که بین میانگین ارتباطی پذیرش به‌کارگیری زنبور تریکوگراما در بین افرادی که در کلاس‌های ترویجی مبارزه بیولوژیک شرکت کرده‌اند افرادی که شرکت نکرده‌اند و افرادی که با مروجین کشاورزی ارتباط داشتند و افرادی که ارتباط نداشتند تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. پزشکی‌راد و مسائلی (۱۳۸۱)، در بررسی عوامل اقتصادی مؤثر بر پذیرش مبارزه تلفیقی در کنترل کرم ساقه‌خوار برنج استان اصفهان دریافتند که میزان پذیرش مبارزه تلفیقی در میان برنج‌کاران

شرکت در کلاس‌های ترویجی، سازگاری توصیه‌های ارائه شده در قالب کشاورزی پایدار و نگرش کشاورزان نسبت به کشاورزی پایدار با پذیرش کشاورزی پایدار رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین سن، میزان استفاده گندم‌کاران از کودشیمیایی و سموم شیمیایی با پذیرش کشاورزی پایدار رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. از سوی دیگر نتایج بیانگر آن بود که متغیرهای یاری‌رسانی فعالیت‌های آموزشی-ترویجی، سطح تحصیلات نگرش به کشاورزی پایدار، سن مشارکت اجتماعی حدود ۶۳ درصد تغییرات متغیر وابسته پذیرش کشاورزی پایدار را تبیین می‌کنند. عمانی و چیذری (۱۳۸۲)، در تحقیق خود تحت عنوان تعیین ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی و زراعی گندم‌کاران شهرستان‌های اهواز، دزفول و بهبهان با توجه به پذیرش روش‌های کشاورزی پایدار کم‌نهاد رابطه بین سطح سواد، میزان اراضی زیرکشت آبی، میزان اراضی زیرکشت دیم، کل زمین تحت مالکیت، زمین زیرکشت گندم، درآمد محصول، منزلت اجتماعی، هنجار اجتماعی، دانش فنی و دانش کشاورزی پایدار کم‌نهاد مثبت و معنی‌دار، با اطمینان ۹۹/۹ درصد بوده است و نیز بین سن، تعداد افراد خانوار و فاصله مزرعه تا مرکز خدمات با اطمینان ۹۹/۹ درصد و سابقه اشتغال به کشاورزی، با اطمینان ۹۵ درصد و پذیرش روش‌های کشاورزی پایدار کم‌نهاد رابطه منفی و معنی‌دار داشته است.

Igadon & Patrik در سال ۱۹۸۷ در مقاله‌ای با

بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش تکنولوژی‌های کشاورزی، ضمن بررسی برخی ویژگی‌های فردی، اجتماعی و اقتصادی کشاورزان به این نتیجه رسیدند که عواملی همچون سطح تحصیلات رسمی و غیررسمی، مشارکت اجتماعی، میزان عملکرد،

استان اصفهان در حد متوسط است. متغیرهای وسعت کل اراضی، اندازه مزارع کشاورزی، میزان زمین‌های زیر کشت در این سال، وسعت کشت برنج، میزان عملکرد برنج، میزان مشارکت افراد خانواده در امور کشاورزی، میزان دسترسی به نهال‌های کشاورزی و میزان دسترسی به منابع مالی، با متغیر پذیرش همبستگی معنی‌دار مثبت دارند و مشخص شد که بین نظام بهره‌برداری و پذیرش مبارزه تلفیقی همبستگی معنی‌داری وجود دارد. موسوی (۱۳۸۲)، در مطالعه‌ای با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش کشاورزی پایدار کم‌نهاد در گندم‌کاران استان سیستان و بلوچستان بیان کرده است که کشاورزی پایدار کم‌نهاد به عنوان یک نظام زراعی شامل رهیافت‌هایی است که وابستگی کشاورزان را به بعضی از نهادهای کشاورزی کاهش داده و باعث افزایش سودمندی مزرعه، کاهش تخریب محیط‌زیست و افزایش پایداری در کشاورزی می‌شود. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که بین شهر محل زندگی، میزان عملکرد، ویژگی‌های اجتماعی، میزان همکاری با سازمان‌ها و نهادها، تأثیر کلاس‌های آموزشی و ترویجی، استفاده از کانال‌های ارتباطی، میزان در میان گذاشتن مسائل زراعی با مروجان و مراکز خدمات، دانش و نگرش در رابطه با کشاورزی پایدار کم‌نهاد و دانش فنی در زمینه مراحل کشت و پذیرش کشاورزی پایدار کم‌نهاد رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. کرکه‌آبادی (۱۳۸۴)، در تحقیق خود با بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش کشاورزی پایدار در گندم‌کاران شهرستان سمنان به این نتایج دست یافت که بین سطح تحصیلات، میزان استفاده گندم‌کاران از کودسبز، مشارکت اجتماعی، میزان یاری‌رسانی فعالیت‌های آموزشی - ترویجی، دسترسی به بازار، استفاده از وسایل ارتباطی و

مؤثر بر پذیرش عملیات کشاورزی در ایالات اوزون بررسی کرد که بین پذیرش و نوآوری رابطه معنی داری وجود دارد و همچنین بیان کرد که بین پذیرش و اعتماد، عدم اطمینان و هزینه اجاره زمین ارتباط معنی داری وجود دارد.

اهداف تحقیق

هدف کلی از این مطالعه تحلیل رفتار پذیرش صیفی‌کاران شهرستان شوشتر در زمینه مدیریت تلفیقی آفات می‌باشد و برای رسیدن به هدف فوق اهداف اختصاصی زیر مورد نظر است: تعیین ویژگی‌های شخصی، زراعی، اجتماعی، اقتصادی مرتبط با سطح پذیرش مدیریت تلفیقی آفات در بین صیفی‌کاران شهرستان شوشتر؛ تعیین سطح پذیرش مدیریت تلفیقی آفات در بین صیفی‌کاران شهرستان شوشتر؛ تعیین رابطه بین ویژگی‌های شخصی، زراعی، اقتصادی و اجتماعی با سطح پذیرش مدیریت تلفیقی آفات در بین صیفی‌کاران شهرستان شوشتر.

روش پژوهش

برای انجام این پژوهش از روش توصیفی و همبستگی استفاده شده است. شهرستان شوشتر که یکی از قطب‌های صیفی‌کاران استان خوزستان به شمار می‌آید، به عنوان منطقه مورد پژوهش انتخاب شد. و صیفی‌کاران این شهرستان با جمعیت ۱۱۰۰ نفر به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شدند. با استفاده از جدول آرایه شده توسط کرجی و مورگان (۱۹۷۰) تعداد نمونه‌ها با توجه به جامعه آماری ۲۸۵ نفر برآورد گردید. سپس با استفاده از روش خوش‌های تصادفی چند مرحله‌ای روستاهای مورد نظر تعیین شدند. در مرحله اول، از مجموع کل ۶ دهستان، ۴ دهستان انتخاب و در مرحله دوم،

دستیابی به منابع اطلاعاتی و مقدار تماس با مروجین و کارشناسان ترویج رابطه مثبتی با پذیرش تکنولوژی‌های مورد نظر دارد.

Asiabaka & Owen در سال ۲۰۰۲ در مطالعه‌ای با عنوان تعیین رفتار پذیرش کشاورزان روستایی در نیجریه، هدف اصلی این مطالعه را تعیین اثر منابع اطلاعاتی در پذیرش فناوری‌ها بیان کردند، ایشان در این مطالعه منابع اطلاعاتی را به عنوان یک فاکتور معنی‌دار در تعیین رفتار پذیرش کشاورزان دانست در نتایج حاصل، تغییراتی همچون میزان اعتبار و دسترسی به منابع اطلاعاتی، گرایش و میزان سودمندی حاصل از منابع اطلاعاتی را مقداری مثبت و معنی‌دار در سطح ۵ درصد به دست آمد. همچنین یافته‌ها نشان داد که پیچیدگی، هزینه و توانایی و سازگاری نسبت به فناوری مثبت و معنی‌دار در سطح ۵ درصد و ادراک به دست آمده است. این تحقیق مشخص کرده است که ویژگی‌های شخصی، منابع اطلاعاتی کشاورزی در پذیرش فناوری مورد نظر در بین کشاورزان معنی‌دار شده بود. Ommani & Chizari در سال ۲۰۰۸ در مقاله‌ای با عنوان تجزیه و تحلیل پایداری نظام‌زراعی گندم‌کاران در استان خوزستان، به این نتایج دست یافتند که ۷۰/۵۰ درصد از بهره‌برداران دارای نظام زراعی ناپایدار، تقریباً ۲۷ درصد آنها دارای نظام زراعی متوسط از لحاظ پایداری و ۲ درصد دارای نظام زراعی پایدار بودند. بر اساس مطالعه انجام شده، ارتباط بین سطح تحصیلات، مشارکت در برنامه‌های توسعه، دانش کشاورزان در زمینه پایداری نظام زراعی، درآمد، مشارکت اجتماعی، عملکرد محصولات و استفاده از کانال‌های ارتباطی‌شان با سطح پایداری نظام زراعی معنی‌دار بوده است (Ommani & Chizari, 2008). Okunada (2010) در مقاله‌ای با عنوان فاکتورهای

شده از فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و به منظور تجزیه تحلیل اطلاعات از ضریب همبستگی اسپیرمن و رگرسیون چندمنظوره به شیوه گام به گام استفاده شد. فرضیه‌های تحقیق عبارتند از: بین ویژگی‌های اجتماعی، ویژگی‌های اقتصادی، ویژگی‌های زراعی، میزان استفاده از کانال‌های ارتباطی، میزان شرکت در کلاس‌های آموزشی و ترویجی و پذیرش مدیریت تلفیقی آفات توسط صیفی کاران رابطه معنی داری وجود دارد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

با توجه به نتایج حاصل بیشترین فراوانی افراد ۳۳/۷ درصد در گروه سنی ۵۰ تا ۶۵ سال و کمترین میزان فراوانی ۱۶/۸ درصد در گروه سنی ۲۵ تا ۳۵ سال قرار گرفتند.

از تعداد روستاهای موجود در ۴ دهستان، ۲۳ روستا انتخاب شد در مرحله سوم با توجه به تعداد نمونه‌های شخصی شده ۲۸۵ نفر و تعداد صیفی کاران هر روستا، با استفاده از رابطه زیر و تعداد نمونه در هر روستا انتخاب شد.

ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق پرسش‌نامه‌های بود که با بررسی منابع مختلف براساس اهداف و فرضیات تدوین شده است. و به منظور تعیین روایی پرسش‌نامه از روش پانل متخصصان استفاده شد و تعیین میزان پایایی پرسش‌نامه با ۳۰ نسخه توسط اجرای آزمون در شهرک محمدی در روستای کایدان از توابع شهرستان گتوند که در شمال شهرستان شوشتر قرار دارد صورت گرفت پس از تکمیل پرسش‌نامه‌های مذکور، با استفاده از نرم‌افزار SPSSv15، ضریب آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه مورد نظر ۷۶ درصد محاسبه شد. به منظور توصیف اطلاعات جمع‌آوری

جدول ۱- توزیع فراوانی گروه‌های سنی صیفی کاران مورد مطالعه

گروه‌های سنی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۲۵ تا ۳۵ سال	۴۸	۱۶/۸	۱۶/۸
۳۵ تا ۵۰ سال	۷۵	۲۶/۳	۴۳/۲
۵۰ تا ۶۵ سال	۹۶	۳۳/۷	۷۶/۸
۶۵ تا ۸۰ سال	۶۶	۲۳/۲	۱۰۰
جمع	۲۸۵	۱۰۰	-

انحراف معیار: ۱۴/۹۸

میانگین: ۵۳/۰۵

درصد با فراوانی ۸۱ نفر، در سطح ابتدائی، ۱۷/۵ درصد با فراوانی ۵۰ نفر در سطح راهنمایی، ۱۱/۲ درصد با فراوانی ۳۲ نفر در سطح دبیرستان و ۱۶/۱ درصد با فراوانی ۴۶ نفر از سطح سواد دیپلم و بالاتر برخوردار بودند.

در جدول شماره ۲ توزیع فراوانی افراد بر حسب سطح تحصیلات صیفی کاران مورد مطالعه ارائه شده است با توجه به نتایج حاصل ۲۶/۷ درصد از صیفی کاران مورد مطالعه با فراوانی ۷۶ نفر، از لحاظ سطح تحصیلات، بی سواد، ۲۸/۴

جدول ۲- توزیع فراوانی گروه‌های صیفی‌کاران مورد مطالعه بر حسب سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
بیسواد	۷۶	۲۶/۷	۲۶/۴
ابتدائی	۸۱	۲۸/۴	۵۵/۱
راهنمایی	۵۰	۱۷/۵	۷۲/۶
دبیرستان	۳۲	۱۱/۲	۸۳/۹
دیپلم و بالاتر	۴۶	۱۶/۱	۱۰۰
جمع	۲۸۵	۱۰۰	-

جدول ۳- توزیع فراوانی صیفی‌کاران مورد مطالعه بر حسب پاسخ به گویه‌های پذیرش مدیریت تلفیقی آفات

اولویت	ضریب پراکندگی	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای	فراوانی	گویه
۱	۰/۴۲۴	۱/۵۰۱	۲/۵۴		استفاده از شخم عمیق بعد از برداشت محصول
۲	۰/۴۳۸	۱/۳۳۰	۳/۰۳		کاربردمقدار مناسب از آفت‌کش‌های شیمیایی
۳	۰/۴۵۲	۱/۴۰۷	۳/۱۱		تغییر فواصل کشت
۴	۰/۴۶۷	۱/۴۶۹	۳/۱۴		استفاده به موقع از آفت‌کش‌های شیمیایی
۵	۰/۴۸۹	۱/۴۴۵	۲/۹۵		تناوب زراعی
۶	۰/۴۹۹	۱/۴۵۸	۲/۹۲		شخم زمستانه
۷	۰/۵۰۲	۱/۵۶۳	۳/۱۱		از بین بردن بقایای گیاهی آلوده
۸	۰/۵۱۷	۱/۵۳۳	۳		ممانعت در گسترش آفت با جلوگیری از کاشت گیاهان حساس
۹	۰/۵۳۹	۱/۳۰۱	۲/۴۱		مدیریت تلفیقی (استفاده توأم از چندین روش)
۱۰	۰/۵۴۲	۱/۵۴۱	۲/۸۴		کولیواتور زدن
۱۱	۰/۵۵۹	۱/۶۷۹	۳		کشت مخلوط صیفی با لوبیا
۱۲	۰/۵۶۶	۱/۵۰۱	۲/۶۵		وجین علف هرز میزبان
۱۳	۰/۵۶۹	۱/۶۱۳	۲/۸۳		غرقاب کردن
۱۴	۰/۵۸۰	۱/۶۰۷	۲/۷۷		کاشت گیاهان زراعی بدون آلودگی
۱۵	۰/۵۸۹	۱/۶۴۶	۲/۷۹		استفاده از سم سوزین
۱۶	۰/۵۹۴	۱/۶۰۵	۲/۷۰		کاهش رطوبت با استفاده از آبیاری نشتی یا پشته کاری
۱۷	۰/۸۲۰	۱/۷۳۱	۲/۱۱		استفاده از زنبور براکون
۱۸	۰/۷۹۵	۱/۶۴۶	۲/۰۷		یخ آب زمستانه
۱۹	۱/۰۹۰	۱/۴۲۸	۱/۳۱		استفاده از پرندگان

مقیاس: هیچ = ۰، بسیار کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴، بسیار زیاد = ۵

ارزیابی پذیرش مدیریت تلفیقی آفات در بین صیفی‌کاران مورد مطالعه، ۱۹ پرسش در این زمینه طراحی و از مخاطبین خواسته شد تا پاسخ‌های

در جدول شماره ۳ توزیع فراوانی افراد برحسب سطح پذیرش مدیریت تلفیقی آفات توسط صیفی‌کاران مورد مطالعه ارائه شده است به منظور

به منظور تعیین رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته از ضریب همبستگی اسپیرمن برای مطالعه تأثیر یک یا چند متغیر مستقل بر متغیر وابسته ارزش رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام استفاده گردیده است.

در جدول شماره ۵ رابطه بین متغیرهای مستقل با سطح پذیرش مدیریت آفات مورد بررسی قرار گرفته است و مهم‌ترین نتایج شامل موارد زیر است. بین سطح تحصیلات، درآمد ناخالص محصول، مقدار زمین تحت مالکیت، مقدار زمین آبی تحت مالکیت، مقدار زمین دیم تحت مالکیت، سطح مکانیزاسیون، میزان دسترسی به کانال‌های ارتباطی، منزلت اجتماعی و شرکت در کلاس‌های آموزشی و ترویجی با سطح پذیرش مدیریت تلفیقی آفات در سطح ادرصد رابطه مثبت و معنی‌داری به دست آمد. همچنین بین فاصله مزرعه از مرکز خدمات و ترویج، تجربه در کشاورزی، مشارکت اجتماعی، هزینه کنترل آفات با سطح پذیرش مدیریت تلفیقی آفات در سطح ۵درصد رابطه مثبت و معنی‌داری به دست آمد.

در جدول شماره ۶ یافته‌های حاصل از نتایج رگرسیون بررسی نقش متغیرهای مستقل بر سطح پذیرش مدیریت تلفیقی آفات آمده است که متغیرهای مستقل منزلت اجتماعی، سن و میزان دسترسی به کانال‌های ارتباطی توانایی تبیین ۵۲درصد ($R^2=۵۲۱$) تغییرات متغیر پذیرش مدیریت تلفیقی آفات دارا می‌باشد با توجه به نتایج جدول ۶ معادله خطی حاصل از تحلیل رگرسیون را می‌توان به شک زیر نوشت:

خود را در یک طیف شش‌گزینه‌ای (هیچ، بسیار کم، کم، متوسط، زیاد و بسیار زیاد) بیان کنند. فراوانی و درصد پاسخ‌های کلیه افراد جامعه مورد مطالعه را در مورد هر پرسش نشان می‌دهد.

به عنوان مثال: ۱۰/۹ درصد از صیفی‌کاران مورد مطالعه با فراوانی ۳۱ نفر به گویه اول (در طول چند سال اخیر تا چه حد از شخم عمیق بعد از برداشت محصول برای مبارزه با آفات استفاده کرده‌اید؟) پاسخ هیچ، ۱۶/۸ درصد با فراوانی ۴۸ نفر، پاسخ بسیار کم، ۱۳ درصد با فراوانی ۳۱ نفر پاسخ کم، ۲۱/۱ درصد با فراوانی ۶۰ نفر پاسخ متوسط، ۳۱/۶ درصد با فراوانی ۹۰ نفر پاسخ زیاد و ۶/۷ درصد با فراوانی ۱۹ نفر پاسخ بسیار زیاد داده‌اند. جهت گروه‌بندی صیفی‌کاران مورد مطالعه بر حسب میزان پذیرش مدیریت تلفیقی آفات، پاسخ‌ها از صفر تا ۵ ارزش‌گذاری گردید.

بنابراین افرادی که نمره آن‌ها ۱ و کمتر از ۱ بود، در گروه بسیار کم، از ۱ تا ۲ در گروه کم، از ۲ تا ۳ در گروه متوسط، ۳ تا ۴ در گروه زیاد ۴ تا ۵ در گروه بسیار زیاد قرار گرفتند. نتایج نشان داد که از ۲۸۵ صیفی‌کار مورد مطالعه، ۰/۷ درصد با فراوانی ۲ نفر در گروه بسیار کم، ۳۲/۳ درصد با فراوانی ۹۲ نفر در گروه کم، ۲۳/۵ درصد با فراوانی ۶۷ نفر در گروه متوسط، ۳۲/۳ درصد با فراوانی ۹۲ نفر در گروه زیاد و ۱۱/۲ درصد با فراوانی ۳۲ نفر در گروه بسیار زیاد از لحاظ میزان پذیرش مدیریت تلفیقی آفات قرار گرفتند.

یافته‌های استنباطی

$$Y = 23.835 + 4.576(x_1) + 5.494(x_2) + 0.172(x_3) + 3.978(x_4)$$

جدول ۵- میزان همبستگی مدیریت تلفیقی آفات با متغیرهای اول

متغیرهای اول	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
سن	۰/۱۰۸*	۰/۰۶۹
سطح تحصیلات	۰/۱۵۳**	۰/۰۰۹
تعداد افراد خانوار	۰/۰۱۴	۰/۸۱۷
مصرف آفت‌کش	۰/۰۵۶	۰/۳۴۶
فاصله مزرعه از مرکز ترویج و خدمات	-۰/۱۳۲*	۰/۰۲۶
تجربه در کشاورزی	۰/۱۲۵*	۰/۰۳۵
درآمد ناخالص	۰/۳۰۳**	۰/۰۰۰
درآمد غیر کشاورزی	-۰/۰۳۵	۰/۵۵۶
بدهی مالی	۰/۰۳۹	۰/۵۰۷
کل زمین تحت مالکیت	۰/۲۷۷**	۰/۰۰۰
مقدار زمین آبی تحت مالکیت	۰/۱۸۷**	۰/۰۰۲
مقدار زمین دیم تحت مالکیت	۰/۱۸۷**	۰/۰۰۱
سطح مکانیزاسیون	۰/۳۲۹**	۰/۰۰۰
دسترسی به کانال‌های ارتباطی	۰/۲۴۹**	۰/۰۰۰
مشارکت اجتماعی	۰/۱۳۷*	۰/۰۲۱
منزلت اجتماعی	۰/۲۹۰**	۰/۰۰۰
هزینه کنترل آفات	۰/۱۱۷*	۰/۰۴۸
شرکت در کلاس‌های آموزشی و ترویجی	۱۰/۹۸۵**	۰/۰۰۱

** $\mu \leq 1\%$ * $\mu \leq 5\%$

جدول ۶- یافته‌های حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه گام به گام

متغیرهای مستقل	B	SEB	Beta	t	Sig.
میزان منزلت اجتماعی صیفی‌کاران (X_1)	۴/۵۷۶	۰/۰۷۴	۰/۲۵۲	۴/۴۹۱	۰/۰۰۰
شرکت در کلاس ترویجی (X_2)	۵/۴۹۴	۰/۰۶۶	۰/۲۱۷	۳/۸۸۷	۰/۰۰۰
سن صیفی‌کاران (X_3)	۰/۱۷۲	۰/۰۴۱	۰/۱۴۲	۲/۶۴۱	۰/۰۰۹
میزان دسترسی صیفی‌کاران به کانال‌های ارتباطی (X_4)	۳/۹۷۸	۰/۰۶۹	۰/۱۲۵	۲/۳۰۲	۰/۰۲۲
عرض مبدا	۲۳/۸۳۵	۲۶۶/۰		۰/۳۴	

$$R = ۰/۷۲۲ \quad R^2 = ۰/۵۲۱ \quad R^2 \text{ Adj} = ۰/۱۷۸ \quad F = ۹۵/۰۷۲ \quad F \text{ Sig} = ۰/۰۰۰$$

بحث و نتیجه‌گیری

(۱۳۸۴)، عمانی و چیدری (۱۳۸۵)، Igadon & Partik (1987) و Ommani & Chizari (2008) نیز از این یافته حمایت می‌کنند. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که صیفی‌کاران که دارای تحصیلات بالاتری بوده‌اند، از این سواد خود در

بین سطح تحصیلات صیفی‌کاران و سطح رفتار پذیرش آن‌ها در زمینه مدیریت تلفیقی آفات رابطه مثبت و معنی‌داری به دست آمد نتایج تحقیقات مختلف از جمله نیک‌نامی (۱۳۷۸)، کرکه‌آبادی

باعث سهولت کار صیفی کار در امر کنترل آفات می شود.

بین میزان منزلت اجتماعی صیفی کاران سطح رفتار پذیرش آن‌ها در زمینه مدیریت تلفیقی آفات رابطه مثبت و معنی داری به دست آمد. موسوی (۱۳۸۲) و Ommani & Chizari (2008) هم از این یافته حمایت می کنند منزلت اجتماعی در افراد موجب جلب اعتماد و اعتبار اجتماعی - اقتصادی در بین اقشار جامعه می گردد.

بین میزان دسترسی با کانال‌های ارتباطی و سطح رفتار پذیرش صیفی کاران در زمینه مدیریت تلفیقی آفات رابطه مثبت و معنی داری به دست آمد این یافته تحقیق را نیک نامی (۱۳۷۸)، آسیابکاو اونس (۲۰۰۲) و عمانی و چیدری (۲۰۰۸)، تایید می کنند. بنابراین صیفی کارانی که از کانال‌های ارتباطی بیشتر و مطلوبتری برخوردارند کشاورزی پایدار را بیشتر می پذیرند.

بین میانگین سطح رفتار پذیرش صیفی کاران در زمینه مدیریت تلفیقی آفات بر حسب شرکت در کلاس‌های آموزشی و ترویجی اختلاف معنی داری مشاهده شد. کرکه آبادی (۱۳۸۴) از یافته فوق حمایت می کند. صیفی کاران در کلاس‌های آموزشی و ترویجی شرکت کرده بودند از میانگین بالاتری در پذیرش مدیریت تلفیقی آفات نسبت به صیفی کارانی که شرکت نکرده بودند برخوردار بودند که نشان دهنده نقش مهم شرکت در کلاس‌های آموزشی و ترویجی افزایش آگاهی و دانش صیفی کاران در نتیجه ارتقاء سطح رفتار پذیرش آن‌ها در زمینه مدیریت تلفیقی آفات می باشد.

پیشنهادها

- پیشنهاد می شود سیاست‌هایی در جهت ارتقا سطح سواد کشاورزان صیفی کار در بخش کشاورزی

مدیریت مزرعه استفاده کرده و در پذیرش مدیریت تلفیقی آفات در وضعیت بهتری برخوردار بوده اند.

بین میزان درآمد ناخالص صیفی کاران و سطح رفتار پذیرش آن‌ها در زمینه مدیریت تلفیقی آفات رابطه مثبت و معنی داری به دست آمد. عمانی و چیدری (۱۳۸۲)، Ommani & Chizari (2008). نیز در تحقیقات خود از این یافته حمایت می کنند. از اینرو صیفی کارانی که از درآمد بالاتری برخوردار بوده اند، مدیریت تلفیقی آفات را بیشتر پذیرفته اند. افراد با درآمد بالاتر به دلیل اینکه از امکانات مکانیزاسیون و اعتبار اقتصادی برخوردار بوده اند، توانایی بیشتری در اجرای مدیریت تلفیقی آفات و پذیرش آن در مزرعه دارند.

بین کل زمین، زمین دیم، زمین ابی تحت مالکیت و سطح رفتار پذیرش آن‌ها در زمینه مدیریت تلفیقی آفات رابطه مثبت و معنی داری به دست آمد. پزشکی راد و مسایلی (۱۳۸۱)، عمانی و چیدری (۱۳۸۲) نیز از این یافته حمایت می کنند. صیفی کاران که از زمین تحت مالکیت بیشتری برخوردار هستند به دلیل برخورداری از اعتماد به نفس و احترام بیشتری در جامعه، بیشتر از دیگران مورد توجه اقشار مختلف جامعه از جمله بازاریان فروشندگان نهاده‌های کشاورزی، شورای روستا و حتی مسئولان قرار می گیرند.

بین سطح مکانیزاسیون و سطح رفتار پذیرش آن‌ها در زمینه مدیریت تلفیقی آفات رابطه مثبت و معنی داری به دست آمد.

نیک نامی (۱۳۷۸) و عمانی و چیدری (۱۳۸۲) از یافته فوق حمایت می کنند. بنابراین پذیرش مدیریت تلفیقی آفات نیازمند برخورداری در سطح مکانیزاسیون بالاتری می باشد. وجود ادواتی همچون تراکتور و وسایل مربوط به آن و سمپاشی مزرعه

سیاسگذاری

این تحقیق برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر می‌باشد که بدینوسیله از کلیه افرادی که در این پژوهش ما را یاری نمودند، قدردانی می‌شود.

منابع و ماخذ

۱. افشاری آزاد، م. ر.، و توکلی، م. (۱۳۸۷). مدیریت تلفیقی آفات در توسعه کشاورزی پایدار. اولین همایش ملی مدیریت و توسعه کشاورزی پایدار در ایران. اهواز: مؤسسه عالی سیمای دانش. صفحات ۵۱۴-۵۰۷.
۲. پزشکی‌راد، غ. ا.، و مسائلی، م. (۱۳۸۱). بررسی عوامل اقتصادی مؤثر بر پذیرش مبارزه تلفیقی در کنترل کرم‌ساقه‌خوار برنج استان اصفهان. مجله علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی، جلد ۶، شماره ۴. صفحات ۷۳-۵۶.
۳. سلیمان‌زاده، س. (۱۳۷۰). کشاورزی پایدار، رهیافتی در توسعه کشاورزی کشور و رسالتی برای ترویج ایران. مجموعه مقالات ششمین سمینار علمی ترویج کشاورزی کشور. تهران: سازمان ترویج کشاورزی. صفحات ۲۶۱-۲۵۶.
۴. دین‌پناه، غ.، و زمانی، ن. (۱۳۸۲). مدیریت تلفیقی مزرعه رهیافتی برای کشاورزی پایدار. ماهنامه جهاد، سال ۲۳، شماره ۲۵۶. صفحات ۷۴-۶۸.
۵. کرکه‌آبادی، ن. (۱۳۸۴). بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش کشاورزی پایدار در گندم کامکاران استان سمنان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، واحد علوم و تحقیقات تهران. صفحه ۱.
۶. عمانی، ا. ر. (۱۳۷۹). ترویج تکنولوژی مناسب راهبردی در کشاورزی پایدار، چشم‌اندازی جدید. ماهنامه علمی جهاد، سال ۱۹، شماره ۲۳۱-۲۳۰. صفحات ۴۵-۳۸.

اتخاذ گردد و ترتیبی داده شود تا افرادی با میزان سواد در سطح متوسط و عالی مستقیماً در فرآیند تولید محصولات کشاورزی وارد گردند و با حمایت از دانش‌آموختگان دانشگاهی رشته‌های کشاورزی زمینه فعالیت آن‌ها را به صحنه علمی کشاورزی فراهم نمایند. در نتیجه ادغام دانش تئوری با عملیات تجربی کشاورزی موجب ارتقاء و توسعه بخش کشاورزی ما خواهد شد و این عمل موجب گسترش دانش نوین کشاورزی خواهد شد.

- پیشنهاد می‌شود با اعمال سیاست‌های حمایت اقتصادی از جمله تنظیم بازار نهاده‌های کشاورزی، خرید تضمینی محصولات، ترویج بهینه محصولات کشاورزی و پرداخت وام‌های کم بهره باعث بهبود وضعیت اقتصادی روستائیان شویم و در نتیجه می‌توانیم باعث بهبود سطح رفتار پذیرش صیفی‌کاران در زمینه مدیریت تلفیقی آفات و ارتقاء آن شویم.

- پیشنهاد می‌شود برنامه‌های مختلف آموزشی و فرهنگی جهت بهبود جایگاه و نقش افراد در جامعه اقدامات لازم به عمل آید.

- پیشنهاد می‌شود که دولت با حمایت‌های فرهنگی و اجتماعی خود زمینه‌های برقراری ارتباط کشاورزان با یکدیگر را فراهم کرده و صیفی‌کاران را به کار برد و استفاده بیشتر کانال‌های ارتباطی همچون رادیو، تلویزیون، روزنامه و غیره ترغیب نماید.

- پیشنهاد می‌شود در کلاس‌های آموزشی و ترویجی در زمینه پذیرش مدیریت تلفیقی آفات به دفعات بیشتر و مطابق با نیازهای اطلاعاتی صیفی‌کاران در روستاها برگزار شود که مسئولین امر نیز باید با فراهم کردن امکانات مورد نیاز برای برگزاری کلاس‌ها، روستائیان را در شرکت در این کلاس‌ها تشویق و ترغیب نمایند.

۷. عمانی، ا. ر.، و چیذری، م. (۱۳۸۲). تثبیت بیولوژیکی ازت (BNE) راهبردی در کشاورزی پایدار. *ماهنامه علمی جهاد*، سال ۲۳، شماره ۲۵۷. صفحات ۲۴-۱۵.
۸. لامپکن، ن. (۱۳۷۶). *کشاورزی ارگانیک*. ترجمه ع. کوچکی، ع. ر. نخ فروش و ح. ظریف کتابی. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد. صفحات ۱۱۸-۱۱۴.
۹. ملکشی، ح. و طالبی، ع. ا. (۱۳۷۶). مدیریت مبارزه تلفیقی با آفات گیاهی. ویژه نامه مصرف سموم و استفاده بهینه از کودهای، شماره ۵، صفحات ۴۹-۴۶.
۱۰. موسوی، س. ع. (۱۳۸۲). *بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش کشاورزی پایدار کم نهاده در گندم کاران استان سیستان و بلوچستان*. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، تهران: واحد علوم و تحقیقات تهران. صفحه ۱.
۱۱. نیک نامی، م. (۱۳۷۸). *بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش به کارگیری زنبور تراکیوگراما در کنترل کرم ساقه خوار برنج توسط شالیکاران شهرستان*
- آمل. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج در آموزش کشاورزی، تهران: واحد علوم و تحقیقات تهران. صفحه ۱.
12. Asiabaka, C. C., & Owens, M. (2002). *Determinats of adoptive behaviors of rural farmers in Nigeria*. AIAEE, Annual Conference, 18th. Retrieved, From [http://www.aiaee.org/2002/Asiabaka a 13-15. pdf/](http://www.aiaee.org/2002/Asiabaka%20a%2013-15.pdf)
13. -Ommani, A. R., & Chizari, M. (2008). The Analysis of Farming System Sustainability of Wheat Farmers in Khuzestan Province of Iran. *Journal of Green Farming*, 1(6), 1-5.
14. Igadon, G. O., & Patrik, E. (1987). Factors associated with the adoption of recommended practices for maize production in the kailyi lake Basin, F Nigeria. *Rural Sociology*, 57(2), 333-342.
15. Okunade, E. O. (2010). *Factors in fluencing adoption of improved from practices in Osun state*. Retrieved From <http://www.general.edu/u/981f.htm/>